

Wandeling (of fietstocht) door **De Broekstreek**

Bijna 10 kilometer over het Oude
Schoolpad naar de Mantingerbos
en –weiden (en weer terug)

De Route

(duurt ongeveer 2 uur als je wandelt, 1 uur als je fietst)

- 1 Het ruim 160 jaar Oude Schoolpad
- 2 Mantingerweiden
- 3 Ooievaarsnesten (a & b)
- 4 Mantingerbossen
- 5 Pad door Oude Houtwal
- 6 Mantingerkoele
- 7 Racka schapen en Lakevelder koeien
- 8 De zwerfkei van Mantinge
- 9 De oude dorpsmederij

Wandeling (of fietstocht) door de Broekstreek van ca. 10 km, het gebied rond Balinge, Garminge en Mantinge. Het iets verder gelegen Bruntinge wordt ook tot de Broekstreek gerekend. De dorpen lagen langs een van de hoofdroutes van Coevorden naar Groningen. Het is nu het gebied van een tocht door een prachtig oud cultuurlandschap.

Broek is een oude naam voor moerasbos. Een gebied met van oorsprong veel wilgen, elzen en berken. Later werden dit vaak hooilanden met elzensingels. De Broekstreek was in de negentiende eeuw omringd door veen, moerasgebieden en heidevelden. De dorpen lagen op de hoge rand van de stroompjes die samen het Oude Diep vormen. Op de hoge rand van het beekdal was een goede vestigingsplaats: altijd droge voeten, vers water in de buurt, en weides en hooilanden in de beekdalen. Op de heidevelden graasden de schapen en werden plaggen gestoken voor in de potstal. Zo'n potstal werd één keer per jaar leeggehaald – en dat ging dan weer als mest over de essen heen. Vandaar ook dat als je goed kijkt, je ziet dat de essen een beetje hoger zijn dan de omgeving (30cm tot soms 80cm) en wat bol staan. Vanwege die eeuwenlange bemesting met potstalmest.

Tijdens de wandeling vallen de hoogteverschillen niet zo erg op. Bij de Voscheheugte is het 17,7m +NAP. Op het Mantingerveld is het hoogste punt ongeveer 21m +NAP. Een verschil van zo'n 3 meter. In het beekdal is het laagste punt 14,3 +NAP.

Onze tocht start bij de Voscheheugte. Vanaf de Voscheheugte oversteken en rechtsaf het fietspad op. Bij de driesprong Mantingerdijk/Heirweg naar rechts de Heirweg op.

Links aan de Heirweg het gebied 'de Voorste Knijpe' en daarna gaat de tocht langs het gebied 'de Voorste Es'. De aanduiding 'Voorste' of 'Achterste' verwijst naar de ligging gezien vanuit het dorp Mantinge waar de tocht naartoe gaat. Knijpe is een oude term voor een smal afgeknepen heideveld aan de rand van ontginning. En essen zijn oude bouwgronden bij en rond Drentse dorpen. Aan de rechterkant is nu akkerland waar tot ver in de negentiende eeuw woest land was, met heide en venen. Natuurmonumenten wil hier een verbindingzone van het Mantingerveld naar de Mantingerbos en –weiden aanleggen.

We volgen de Heirweg waar vaak een buizerd in een van de eiken zit en geelgorzen, nijlganzen en vinken op de ruige akkers foerageren. De bosjes links van de weg zijn een goede schuilgelegenheid voor o.a. de ree en de vos.

Bij de driesprong gaan we linksaf de Ekkelkampen op, richting Mantinge.

De naam verwijst naar de eiken (ekkel) die hier zijn gebruikt om een perceel (kampen => Latijnse campus => veld) bouwland of weiland mee te omheinen. Het was tot in de zestiger jaren van de vorige eeuw de enige weg van Mantinge naar Balinge.

***Volg de weg tot aan een picknickbank.
Even daarvoor rechts het meer dan 160
jaar oude, onverharde schoolpad op.***

Het is echt even terug in de tijd als je deze verscholen weg bewandelt. Je zou er bij wijze van spreken zo Bartje - het bekende Drentse jongetje uit de literatuur dat niet van bruine bonen hield - kunnen treffen. Het schoolpad werd door de jeugd gebruikt als een korte route naar school. Om cultuurhistorische redenen is het behouden gebleven. Een bijzonder fraai pad, met oude weides aan weerszijde, met els, wilg, meidoorn, sleedoorn, inlandse vogelkers, lijsterbes, eik, es en af en toe een berk. Hier en daar prachtig begroeid met klimop. Deze soort bloeit laat in de herfst en is dan een bron van voedsel voor insecten. De bomen werden gebruikt als geriefhout – voor bijvoorbeeld stelen voor gereedschap, rasterpalen en brandhout. Doordat de bomen om de 10 á 15 jaar werden afgezet, ontstonden er meerstammige bomen. In het voorjaar zien we hier bosanemonen, speenkruid, salomonszegel en grote muur.

***Daar waar een splitsing naar links is,
gewoon rechts aanhouden. Het pad
volgend kruist de route de gekanaliseerde
beek die in natte periodes soms tot aan de
bovenkant vol staat. Hier over de brug naar
rechts. Onze tocht gaat nog een keer over een
bruggetje, hier weer meteen naar rechts.***

***Aan het einde van het schoolpad ligt
de school en het dorps huis van Balinge.
De tocht gaat hier meteen linksaf de
Schiphorsten op.***

Deze weg is tijdens de ruilverkaveling in de zestiger jaren van de vorige eeuw aangelegd als verbinding tussen Mantinge en Balinge en verving daarmee de route via de Ekkelkampen.

***Na een paar honderd meter, bij de
driesprong, rechtsaf de Spekdiek op.***

Rechts grasland en een boomkwekerij. Links de Mantingerweiden van Natuurmonumenten. Op deze oude weides laat Natuurmonumenten broekbos ontstaan. Naast de spontaan opkomende elzen worden er ook streekeigen bomen gepland zoals eik (zaaigoed van in het Mantingerbos verzamelde eikels), berk, fladderiep (zaden van een boom bij Wijster), wilde roos, wilde appel, zwarte bes, kardinaalsmuts. Ook groeien hier de adelaarsvaren, korstmossen en wel 17 verschillende soorten bramen. Qua fauna kun je hier onder andere de zomertortel, de wiewaal, de torenvalk en de ransuil treffen. Rechts aan het einde van de akker staat een van de vele ooievaarsnesten uit de omgeving. Zijn ze een tijdje uit beeld geweest, maar sinds enkele jaren zijn er weer veel bewoonde nesten. De vogels komen rond februari aanvliegen en vertrekken zo ergens in september. Tussendoor brengen ze hun jongen groot – meestal 1 a 2 per nest – en zijn ze een groot deel van de dag op zoek naar eten; veel kikkers, muizen, mollen,

insecten en regenwormen. Het is een prachtig gezicht om ze in het landschap te zien staan en ze af en aan te zien vliegen op het nest.

Bij de volgende driesprong linksaf de Stukkendiek op. Na een paar honderd meter (2 akkers verder) weer naar links, de verharde weg af, over het schouwpad links van een water afvoerende sloot.

Een schouwpad is een openbaar pad waar een vertegenwoordiger van het waterschap de schouw (inspectie van de sloten) kan uitvoeren. Het waterniveau wordt hier door een stuw bij Garminge op 13.83m +NAP gehouden. (Voor de fietsers: hier misschien even met de fiets in de hand een stukje lopen...)

We volgen het water tot aan een oud asfaltweggetje, de Windhorst. Naar links volgen tot de driesprong.

De toevoeging horst duidt op hogere gronden. Rechts het Noordlagerbos, een oud bosrestant en nu rustgebied voor de dieren. Aan de Windhorst een enorme populier.

Deze werden veel aangeplant voor het hout. Bijvoorbeeld om klompen van te maken. Sowieso vormden bos en hout eeuwenlang een onmisbaar onderdeel van de bedrijfsvoering van een boerderij. Zo waren de gevallen eikels in de herfst een belangrijke voedselbron voor de varkens. De lindes en hazelaars leverden loof voor het vee op stal. En de drassige landerijen leverden hooi – van levensbelang voor de wintervoeding van de koeien en paarden. De Windhorst is het gebied met de laagste delen van het beekdal, hier verenigde in het verleden diverse waterstromen zich tot het Oude Diep.

Extra:

Voor de liefhebbers hier een extra wandellus naar rechts langs het Mantingerbos.

Zeer mooi gebied, de moeite waard. Met eerst aan beide zijdes weiden, een fraaie oude eik rechts en verderop links het Mantingerbos een oud bosrestant waarin hulst gezichtsbepalend is. De bodem van het Mantingerbos is een van de oudste onberoerde bosbodems van Drenthe met veel zeldzame planten zoals de zevenster en vogels als de geelgors, vink, roodborst, putter, blauwe reiger, buizerd, havik, en de houtsnip.

Bij de rand van het bos begint het Bruntinge Binnenveld, gras- en akkerland. Hier omkeren en terug naar de driesprong en daar de weg naar rechts volgen.

Wie de kortste weg wil, gaat vanaf de Windhorst meteen naar links het Binnenveld op.

Even voor de brug naar rechts en na tien meter naar links via een onverhard pad door de oude houtwal weer naar Mantinge.

Dit was het oorspronkelijke pad van het dorp naar de Mantingerweiden. Met eiken op een wal. In het voorjaar zijn hier fraaie plekken met salomonszegel en lelietjes van dalen. Door de houtwal heen aan de rechterkant heel dichtbij een ooievaarsnest. Prachtig om deze vogels zo te kunnen bestuderen.

Aan het eind van het pad links, de 'Mantingerkoele' een gegraven drinkplaats voor het vee en opslag voor bluswater in geval van brand. Aan de koel staat een beeld van een boer, gemaakt door Alphons ter Avest. Het kunstwerk bestaat uit drie beelden die samen één vormen (boer met ploeg en os) en de relatie tussen de dorpen Garminge, Balinge en Mantinge verbeeldt. Hier de boer, in de andere dorpen de os en de ploeg.

Hier steken we schuin over, De Palts op.

(Palts is oud-Nederlands voor een niet verdedigbare verblijfplaats.) Op de linker weide staan Hongaarse Racka schapen met schroefvormige hoorns en rechts staan vaak Lakenvelders (koeien). Dit zijn oude rassen die tegenwoordig veel door hobbyboeren worden gehouden.

De Racka is een sober, winterhard schaap en geeft mooie wol. Al meer dan 8.000 jaar geleden zijn op Egyptische muurschilderingen schapen met schroefvormige horens en een lange staart afgebeeld.

Het Lakenvelder-rund is het oudste, nog raszuivere runderras. Het is een zogenaamde dubbeldoelkoe die vroeger werd gehouden voor zowel de melk als het vlees. Maar in de drang naar de productie van meer melk en meer vlees, bleek de Lakenvelder niet mee te kunnen en raakte daardoor uitgerangeerd. Hierdoor was het ras in 1976 bijna uitgestorven. Kenmerkend is de brede witte band over de rug en buik.

Doorlopen tot de driesprong in het dorp Mantinge, dan rechts de Ekkelkampen op.

(De Ekkelkampen links gaat naar de Heirweg waar de route in het begin langs voerde.)

Rechtsaf naar het 'centrum' van Mantinge bij de kei.

Een grote zwerfkei op de driehoek Ekkelkampen, Wijsterseweg en Veentiesakkers. De dorpen bestonden vroeger uit groepjes boerderijen met één of meer brinken. Mantinge heeft veel ruim opgestelde boerderijen met boomgaarden en oude huisplaatsen (huisweiden) waar vroeger het paard kon uitrusten en ziek vee op kracht kon komen. Ook hadden deze boerderijen van oorsprong moestuinen en een bleek (voor de was). Hazelaars voor de noten en vlieren voor de bessen stonden in de buurt van de woningen. En walnoten, ook omdat die vliegen tegenhouden.

Boeren in het buitengebied waren vroeger geheel zelfstandig. Ze hadden over het algemeen schapen, een koe voor de melk, een varken die resten opat en voor vlees zorgde, en kippen voor de eieren en vlees. Er werd veel van de oogst ingemaakt en geconserveerd; granen droog opgeslagen, aardappels en peen werden ingekuild en vlees werd gedroogd, gerookt of tot droge worst verwerkt. Groente werd ingemaakt (wecken) of ingelegd in zout, bijvoorbeeld sperziebonen en zuurkool. Zo kon men de winter doorkomen. Als de oogst slecht was, was het moeilijk om de winter door te komen. Er werd dan echt honger geleden.

Links afslaan, langs de oude dorpsmederij (klein vrijstaand gebouwtje) de Veentiesakkers op - voorheen venige akkers aan de rand van het dorp.

Met rechts de Veentiesakkers (dat gebied heet inderdaad net zoals de weg) en het Heerstukken (stukken grond van voorheen de heeren) en links de Voorste Es. De route voert weer langs de Voorste Es en de Voorste Knijpe, maar nu langs de andere kant. Daar langs het fietspad staan in de herfst veel prachtige vliegenzwammen. Zelfs heksenkringen zijn er niet ongewoon. En rechts ligt de Stienkamp Es. De zwerfkei in het dorp en de naam Stienkamp (steen) verwijzen naar de zwerfstenen die hier gevonden worden, aangevoerd vanuit Scandinavië in de ijstijd. Daarachter de Achterste Knijpe, met daarachter de Achterste Es.

Gewoon rechtdoor blijven gaan totdat de Voscheheugte weer in beeld is.

Kom na afloop van de tocht gerust bij ons langs voor een welverdiende kop koffie, kom soep, borreltje of anderszins. Lekker binnen bij de haard als het koud is, of lekker buiten op ons prachtige terras als het zonnetje schijnt.

Natuurmonumenten

*Dit is een uitgave van eethuis en natuurkampeerterein
Voscheheugte.*

*Deze route is tot stand gekomen in samenwerking met buurman
Bart, vrijwilliger bij Natuurmonumenten, onze gids vanuit de
Voscheheugte voor natuurliefhebbers.*

Foto's o.a. Bart van Lienden en Charlotte & Cato Coebergh

VOSCHEHEUGTE
eethuis & natuurcamping

Mantingerdijk 8 | 9436 PN Mantinge | 0031 (0)6 3083 0551
www.voscheheugte.nl